

“Kul olasin kul, olasin makbul”

Niyazi Mısri

FÜTUHAT-I MEKKİYE'nin Hac bölümünü okuyorum. Bu bölümde Haccın ve Umre'nin hikmet ve manalarından, batınından, gerekli oluşunun ve makbul bulunuşunun sebeplerinden söz ediliyor. Tasavvuf bir ibadetin yerine getirilmesinde tahsin şartı arıyor. Yani zahirdeki şartlara ilave olarak ve onların ruhu olma anlamında bir muhabbet, bir hikmet, bir anlam derinliği. İbadetler, anlam olmadan ruhsuz cesede benziyorlar.

Üstadımızdan öğrendiğimiz o ki, çekirdekten ağaca dek bir ibadetin safhaları var. Özde sırf Allah için bir yöneliş varsa, riya ile yapılmıyorsa ibadetin çekirdeği bulunuyor. Ahirette açması umulabiliyor. Ancak bu dünyada bizzat o ibadetin bizi dönüştüren, kemale erdiren boyutu ancak çekirdeğin çatlamasına, filizlenmesine, ve büyüyüp ağaç olmasına bağlı. O zaman bir hakkalyakin ubudiyetten söz edebiliyoruz. Çünkü yalnız böyle bir ibadet bizi öldürür, bir sürece dönüşüyor. Bu kulun 'ol' emrini kabul edişi, emre boyun eğişi. Hele bir de ağaç meyve verirse, o vakit sadece kendini değil, başkalarını da öldurabiliyor. Rabbi karşısında kul, alem karşısında yönetici/halife. Bir tarafta alan el, bir tarafta veren. Varın siz buna akım geçen bir kablo deyiverin. Bunda fahr yok. Biliyorsunuz meyve hem yiyene faydalı, hem de çekirdek taşıyor. Bir nevi varis bırakmak. Bu bana Hz. Zekeriya'nın bir varis işteyişini hatırlatıyor. Ne kadar fitri bir arzu, i nsan çok değerli ve anlamlı bulduğu bir ibadetin kendisiyle son bulmasını istemiyor. Onu gelecek nesillere de ikram edebilmek için bir çekirdek bırakıyor. Oysa başlangıçta o da sadece bir çekirdekti.

Ağacın kemal bulup meyve verene dek de ilerlediği her safhada, havayı temizlemekten, yağmuru davete, toprağı tutmaktan, gelip geçene gölgeli bir istirahatgah olmaya, bir hüsün ve cemal sunmaya, bir huzur buldurmaya kadar faydaları var. İnsan da meyve verememiş olsa da, ibadetlerinde tahsin şartını aradığı, huşu ile hislere, anlam ile fikre ders verecek mahiyette bir ubudiyetle yaşamaya çalıştığı sürece, sadece kendine değil başkalarına da faydası oluyor. “İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır.” Sadaka Rasulullah. Tam burda hizmetin ubudiyetin ayrılmaz bir parçası olduğu fark ediliyor. Halka hizmet ile hakka da ubudiyet yapılmış oluyor. Zaten halk dediğimiz de Onun tecellilerinden ibaret değil mi? O zaman Allah hakkı, kul hakkı ayrımı sadece zahirde bir tasnif.

Kendi nefsimizin hakkını da buna dahil edebiliriz. Zira ister bir fütüvvet ahlakı ile, şefkatle başkalarını kendimizden ziyade düşünelim, ve hizmeti öne çıkaralım, ister kendimizin aczini ve fakrını azam derecede hissedip nefsimizi ıslaha çalışalım, İbnül Arabi gibi ‘en yakın komşum nefsimdir, iyiliğe önce ondan başlarım’ diyelim, isterse hayırlı olan tüm amellerin, bize faydası olsun olmasın sırf O'nun rızası ve hoşnutluğu için olduğuna nazar edelim, fark etmiyor. Gözünü ister kendine, ister mümin kardeşine, ister Hakk'a çevir, gördüğün hep O'dur. Farkına varırsan, hizmet ettiğin hep O. Belki ihlas da ihsan da bu farkına varmanın içinde gizli. Zira farkındalık insana O'nu görür gibi bir hal veriyor.

Fütuhat'ta bu konuda İmam Şibli'nin bir tecrübesinden örnek verilmiş. Şibli Hacca niyetlenen bir arkadaşına şöyle der:

-Hacca niyetlendin demek, bu sözleşmenle (niyetinle) yaratıldığın günden beri buna aykırı

İBADETLERİ TAHSİN ŞARTINA BAĞLAMAK

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 14 Mayıs 2024 20:32 -

olarak yaptığın bütün sözleşmeleri geçersiz yaptın mı?

-Hayır.

-Öyleyse sen sözleşme yapmadın (hacca niyetlenmedin)

Burada 'Haccın Allah ile yapılan bir sözleşme olduğundan yola çıkılarak, Allah'tan gayrı tevehhüm edilerek kendileriyle sözleşme yapılan, kendilerine kalp bağlanan tüm sebeplerle sözleşmemizi yırtmadan gerçek manada Hacca niyetlenmiş olmayız' manası öğretiliyor. Öyle ise yeryüzünde yaşarken Maide Suresinde "Ey iman edenler sözleşmeleri yerine getirin...ila ahir" biçiminde belirtildiği gibi, tüm sözleşmelerimiz ya Allah için ve hakikatte Allah ile yapıldığının bilinciyle olmalı, ya da Allah'tan gayrı ile gayrın müstakil bir varlığı varmışcasına ve Allah düşünülmeden, Onun emrine intisap edilmeden yapılmışsa, yırtılıp atılmalı. Tüm sözleşmeler 'Bismillah' ile başlamalı. İmza attığımızda, el sıkıştığımızda, söz verdiğimizde karşımızdaki tecelligah zahirde ne gösterirse gösterebilirsin, batında Allah görülerek yapılmalı. Eller anlaşma için birbirine uzanırken "Onlar üzerinde Allah'ın eli vardır" hakikatine nazar edilmeli.

Yoksa anlaşmalar hükümsüzdür, Hacca niyetlenmek bize bunu öğretmeli. Bu Hacca niyette Şibli'nin müşahede ettiği bir tahsin şartıdır. Elbette başkası başka bir vecihten başka bir ders alabilir, başka bir hakikat müşahede edebilir. Yeter ki niyet bir ruh olup bizi önceki halimize dönmek üzere dönüştürsün. Niyet bir binek gibi bizi bir menzilden daha ileri bir başka menzile taşıyın. Siz bunu tüm ibadet niyetlerine teşmil ediverin. Her namaza niyet, her oruca niyet, her abdeste niyet, bize Allah ile sözleştiğimizi hatırlatmalı. Tüm sözleşmelerin de Onun olduğunu...

Şibli sormaya devam ediyor:

-Elbiseni çıkardın mı? (Yani ihram için)

-Evet.

-Demek herşeyden soyutlandın? Yoksa elbiseni çıkarmamışsın.

İhrama girmek bizi masivadan soyutlamalı. Tüm varlığımızla masivayı terkettiğimiz, elbiselerimizi bırakmakla hatıra gelmeli. Hiçbir şeye Allah'tan bağımsız bir varlığı tevehhümle varlık ve ehemmiyet verilmemeli. Bir gün bu ceset elbisesini de çıkaracağız, öyleyse hiçbir elbisenin, rütbenin, makamın, hiçbir alışkanlığımızın, adetimizin önemi yok. Hepsini çıkarıp attık.

-Temizlendin mi? (İhramdan önce) Tüm günahlardan tevbe etmediysen, bir daha dönmek üzere onları, kalbinin Allah dışında Allah için olmadan alaka kurduklarını, nefsinin doğurduğu putları silip süpürmediysen, temizlenmiş sayılmazsın.

-Kabeyi gördün mü?

-Evet.

İBADETLERİ TAHSİN ŞARTINA BAĞLAMAK

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Salı, 14 Mayıs 2024 20:32 -

-Sana herşeyi unutturup sadece zikrullahı mı bıraktı? Öyle değilse kabeyi görmemişsin demektir.

-Saçlarını kestin mi?

-Evet

-Arzularını, şehvetlerini kısaltmadıysan saçlarını kesmiş sayılmazsın.

Arzular, tul-i emel saçlara benziyor, uzadıkça, başa çıkılması zorlaşıyor. Hac ve Umre bize saçları kestirirken bunu talim ettiriyor.

İbn-ül Arabi bahsin sonunda bu meseli zikretmesinin sebebini şöyle açıklıyor:

“Allah seni desteklesin, bilmelisin ki, bu öyküyü anlatmamın nedeni, Allah ehlinin yönteminin bu şekilde olduğuna dikkatini çekip bunu hatırlatmak ve bildirmektir. Onlar böyle hareket ederdi. Şibli de haccı böyle algılamıştı. Çünkü o kendi tecrübesinden soru sormuştu. Başka bir insan onu yaşamış mıdır, yaşamamış mıdır? Gerçekte, bir başkası onu idrak edebilir. Bazen, daha üstün veya daha düşük bir şeyi de idrak edebilir. Öyleyse herkesin belli bir makamı vardır. Bu ibadetlerin batını yorumlarında bizden önce kimsenin bilmediği bir yöntem takip etmiş değiliz. Şu var ki, Allah’ın bu konuda kuluna olan inayeti ve ihsanına göre zevkler değişir.”

Hac misalini diğer ibadetlere, İmam Şibli’nin idrakini, başka başka idraklere kıyas etsek de, anlaşılan o ki ibadet sadece zahiri kurtarmak için yapılmamalı, aynı zamanda batında da kimi idraklere ve müşahedelere yol açmalıdır. Elbette herkesin kendi kabınca, istidadınca.

Allah ibadetlerin batınına nüfuz edebilmeyi, anlamını idrak edebilmeyi, tahsin şartına riayet edebilmeyi, zevkle, şevkle, hikmet ve muhabbetle onları ifa edebilmeyi nasip etsin. Allah bize zikre eşlik eden bir tefekkür, tefekküre eşlik eden bir zikir versin. Hakikatte zikir ve fikir, zahir ve batın gibi biri olmadan diğeri de olamayan iki mesele iken, Allah onları cem edebilmeyi bize nasip etsin. Her zikrimizi batınında tefekkürle, her tefekkürümüzü de batında bir zikir ibadeti ciddiyeti ve huşusu ile itmam eylesin. Sureti manadan yoksun bırakanlardan da, mananın suretten ayrı bulunabileceğini sananlardan da olmayalım maazallah.

Not: Benim özet anlattığım bahsin tafsilatını bilmek isteyenler Fütuhât-ı Mekkiye’nin 5. Cildine Hac bahsine bakmalıdırlar. Hele bundan sonra “Kadın erkekten farklıdır” diye bir bölüm geliyor ki, çok enteresan şeyler söyleniyor. Tavsiye ederim.

Mona İSLAM